

Uitbesteding van boekhoudkundige activiteiten bij Vlaamse kmo's

PROF.DR. PATRICIA EVERAERT,
Docent Lessius Hogeschool en KULeuven
GERRIT SARENS,
Doctoraatsonderzoeker UGent (Vakgroep
Accountancy en Bedrijfsfinanciering)

JAN ROMMEL,
Doctoraatsonderzoeker UGent (Vakgroep
Accountancy en Bedrijfsfinanciering)

Outsourcing is in. Grote ondernemingen besteden vaak activiteiten uit die ze als minder belangrijk beschouwen, omdat deze niet bijdragen tot hun competitief voordeel of omdat ze zelf niet over de nodige kennis beschikken. Vaak gaat het om activiteiten zoals IT of human resource management. Over het uitbesteden van andere activiteiten zoals de boekhouding is nog niet zoveel geweten. Een onderzoek van de Universiteit Gent en de Lessius Hogeschool bracht daarom in kaart in welke mate Vlaamse kmo's hun boekhouding uitbesteden of intern voeren.

KENMERKEN VAN DE DEELNEMENDE BEDRIJVEN

De bedrijven in dit onderzoek zijn kmo's zoals gedefinieerd door de Europese Commissie, dit zijn bedrijven met minder dan 250 werknemers. Omwille van het specifieke karakter van de zogenaamde "micro-ondernemingen", werden bedrijven met minder dan 10 werknemers niet opgenomen in dit onderzoek. Het gaat bovendien over Vlaamse kmo's met beperkte aansprakelijkheid (EBVBA, BVBA en NV). Uit een populatie van 14 604 bedrijven werd via een toevallige steekproef aan

1 200 bedrijven gevraagd om mee te werken, 135 kmo's waren hiertoe bereid. De kmo's in het onderzoek hebben gemiddeld 33 werknemers. Het onderzoek bereikte vooral de kleine ondernemingen: 41 % van de deelnemende kmo's heeft tussen 10 en 24 werknemers. Het betreft meestal gevestigde ondernemingen: meer dan 90 % van de bevroegde kmo's bestaat al langer dan 10 jaar, 69 % bestaat zelfs al meer dan 20 jaar. 76 % is nog steeds in familiale handen. Ruim de helft van de bevroegde kmo's behoort tot de dienstensector (55 %), de overige 45 % zijn productieondernemingen.

Bijna een derde van de bevroegde kmo's behoort tot de sector van de groot- en kleinhandel, 29 % produceert goederen voor andere bedrijven (business-to-business).

ACHT BOEKHOUDKUNDIGE ACTIVITEITEN

Dit onderzoek richt zich op acht gangbare boekhoudkundige activiteiten: (1) het inboeken van aankoopfacturen, verkoopfacturen en financiële transacties; (2) het opmaken van de tussentijdse resultatenrekening; (3) het opmaken van een kasplanning; (4) debiteurenbeheer: het opmaken van een lijst met openstaande klanten; (5) het afsluiten van de boekhouding: registratie van transacties zoals afschrijvingen, voorraadwijzigingen, leningen, overlopende rekeningen; (6) het opstellen van de jaarrekening, zoals wettelijk bepaald; (7) het opmaken van de Belgische BTW-aangifte; (8) het opstellen van

de aangifte voor de Belgische vennootschapsbelasting.

Voor elk van deze activiteiten willen we weten of de kmo ze zelf uitvoert of uitbesteedt. Met “zelf uitvoeren” wordt bedoeld dat eigen werknemers van de onderneming deze activiteit uitvoeren binnen hun normale opdracht. Deze eigen werknemers, meestal samengebracht in de boekhoudafdeling, worden in dit artikel de “interne medewerker” genoemd. Ook indien de boekhoudkundige zelfstandige is en enkel voor één specifieke onderneming werkt, dan beschouwen we dit als een interne medewerker. Met “uitbesteden” wordt bedoeld dat een erkende boekhouder, een externe accountant of een

fiscaal kantoor deze activiteit uitvoert. In de rest van het artikel noemen we deze personen gemakshalve de “externe boekhoudkundige”.

FREQUENTIE VAN DE ACHT BOEKHOUDKUNDIGE ACTIVITEITEN

De acht activiteiten variëren sterk qua frequentie waarmee ze worden uitgevoerd door de kmo (zie Tabel 1). Zo boekt 73 % van de ondernemingen dagelijks de facturen in, 22 % doet dit wekelijks en 5 % maandelijks. Andere taken worden overwegend maandelijks uitgevoerd, zoals het opstellen van de tussentijdse resultatenrekening (65 %), het opmaken van een lijst met openstaande klanten (44 %) en uiteraard het

opmaken van de BTW-aangifte (100 %). Het opmaken van een kasplanning wordt door 22 % van de respondenten helemaal niet uitgevoerd, terwijl 30 % de kaspositie wekelijks evalueert en 18 % zelfs dagelijks. Het afsluiten van de boekhouding gebeurt bij een meerderheid van de respondenten (57 %) één keer per jaar. Maar ook hier moeten we dit nuanceren, 25 % sluit maandelijks af, 10 % elk kwartaal en 8 % halfjaarlijks. Het opstellen van de jaarrekening is een typische jaaractiviteit, wat ook blijkt uit de cijfers: 83 % van de ondervraagde kmo's stelt één keer per jaar de jaarrekening op. Het opstellen van de aangifte voor de vennootschapsbelasting wordt uiteraard ook slechts één keer per jaar uitgevoerd.

TABEL 1: FREQUENTIE BOEKHOUDKUNDIGE ACTIVITEITEN

Hoe frequent worden volgende taken uitgevoerd (in % van de respondenten)?	Dagelijks	Wekelijks	Maandelijks	Drie-maandelijks	Halfjaarlijks	Jaarlijks	Niet van toepassing
Inboeken van aankoopfacturen, verkoopfacturen en financiële transacties	73 %	22 %	5 %				
Opmaken van een kasplanning	18 %	30 %	22 %	4 %	2 %	2 %	22 %
Opmaken van een lijst met openstaande klanten	9 %	41 %	44 %	3 %			3 %
Opmaken van de Belgische BTW-aangifte			100 %				
Opmaken van een tussentijdse resultatenrekening			65 %	21 %	12 %	2 %	
Afsluiten van de boekhouding (vb. afschrijvingen, voorraadwijzigingen, leningen, overlopende rekeningen)			25 %	10 %	8 %	57 %	
Opstellen van de jaarrekening (balans, resultatenrekening)			8 %	6 %	3 %	83 %	
Opstellen van de aangifte voor de Belgische vennootschapsbelasting						100 %	

UITBESTEDING VAN DE ACHT BOEKHOUDKUNDIGE ACTIVITEITEN

Kmo's verrichten de meeste activiteiten nog steeds intern. Maar de resultaten tonen toch wel een gemengd beeld over de verschillende activiteiten. Sommige activiteiten worden grotendeels intern verricht. Zo boeken 87 % van de respondenten de facturen liever zelf in. Ook het debiteurenbeheer wordt door 9 op de 10 intern uitgevoerd. Slechts 3 % laat dit over aan externen. Het opstellen van de BTW-aangifte wordt door 8 op de 10 ondervraagde kmo's volledig intern uitgevoerd. Kmo's maken ook de kasplanning hoofdzakelijk intern op: 91 % van de respondenten heeft hier geen externe boekhoudkundige voor nodig. Voor deze groep van activiteiten hebben kmo's dus quasi geen externe hulp nodig. Dit is anders voor het opstellen van de tussentijdse resultatenrekening. Hoewel een meerderheid nog steeds de tussentijdse resultatenrekening zelf opstelt (68 %), doet toch al 19 % beroep op externen voor een deel van het werk, terwijl 13 % het zelfs volledig uitbesteedt. Zoals weergegeven in Tabel 2, wordt de top 5 van de meest intern uitgevoerde activiteiten dus gevormd door: debiteurenbeheer, kasplanning, inboeken facturen, BTW-aangifte en de tussentijdse resultatenrekening.

TABEL 2: TOP 5 VAN VOLLEDIG INTERN UITGEVOERDE ACTIVITEITEN

Volledig intern uitgevoerd		door ... % van de ondervraagde bedrijven
1°	Debiteurenbeheer	94 %
2°	Kasplanning	91 %
3°	Inboeken facturen	87 %
4°	BTW-aangifte	80 %
5°	Tussentijdse resultatenrekening	68 %

Daarentegen worden bepaalde activiteiten slechts door een minderheid van de kmo's intern verricht. Voor het afsluiten van de boekhouding kiest 35 % voor een combinatie van de interne medewerker en de externe boekhoudkundige, 24 % laat het volledig over aan de externe boekhoudkundige. De activiteiten die het meest volledig worden uitbesteed, zijn het opstellen van de aangifte voor de vennootschapsbelasting (59 % van de respondenten) en het opstellen van de jaarrekening (41 % van de respondenten). Samenvattend, de top 3 van de meest volledig uitbesteede boekhoudkundige activiteiten bestaat uit het opstellen van de aangifte voor de vennootschapsbelasting (59 %), het opstellen van de jaarrekening (41 %) en het afsluiten van de boekhouding (24 %), zoals weergegeven in Tabel 3.

TABEL 3: TOP 3 VAN VOLLEDIG UITBESTEEDDE ACTIVITEITEN

Volledig uitbesteed		door ... % van de ondervraagde bedrijven
1°	Opstellen aangifte vennootschapsbelasting	59 %
2°	Opstellen jaarrekening	41 %
3°	Afsluiten van de boekhouding	24 %

Opmerkelijk is dat precies ook diezelfde activiteiten terugkeren bij de top 3 van activiteiten waarvoor kmo's gedeeltelijk beroep doen op externen. 37 % van de ondervraagde bedrijven heeft hulp nodig om de jaarrekening op te stellen, 35 % heeft hulp nodig bij het afsluiten van de boekhouding en 21 % bij het opmaken van de aangifte voor de vennootschapsbelasting (zie Tabel 4). Veelal bereidt de interne medewerker de zaken eerst voor, waarbij de externe boekhoudkundige dan de "final touch" voor zich neemt.

TABEL 4: TOP 3 VAN COMBINATIE INTERN - EXTERN UITGEVOERDE ACTIVITEITEN

Combinatie: eerst voorbereid door interne medewerker, daarna nazicht door externe boekhoudkundige		door ... % van de ondervraagde bedrijven
1°	Opstellen jaarrekening	37 %
2°	Afsluiting van de boekhouding	35 %
3°	Opstellen aangifte vennootschapsbelasting	21 %

“FINAL TOUCH” OF BROOD-NODIGE INPUT?

Om zicht te krijgen op de “final touch” uitgevoerd door de externe boekhoudkundige, vroegen we aan de respondenten naar de werkverdeling tussen de interne medewerker en de externen voor elk van de acht activiteiten. Als we enkel de data analyseren van de ondernemingen die de combinatie intern - extern maken, dan valt op dat de review taak door de externe boekhoudkundige veel meer is dan een “final touch”, zeker voor wat betreft het opmaken van de aangifte voor vennootschapsbelasting. Respondenten schatten dat iets meer dan 50 % van dit werk wordt uitgevoerd door externen, aangezien dit heel wat gespecialiseerde kennis vereist. Kmo's hebben die kennis vaak niet intern en schakelen daarom vaak een externe beroepsbeoefenaar in. Voor het opstellen van de jaarrekening

wordt ruim een derde van het werk (37 %) door externen gedaan, *idem dito* voor het afsluiten van de boekhouding (38 %). Dus ook voor deze taken is de hulp van de externen veel meer dan het “finetunen” van de al voorbereide zaken, aldus de deelnemende kmo's.

Als we ten slotte de werktijd van de externe boekhoudkundige optellen voor ondernemingen die taken volledig uitbesteden en voor ondernemingen die de combinatie intern – extern maken, dan kunnen we concluderen dat externen 87 % van het werk verbonden aan het opstellen van de aangifte voor de vennootschapsbelasting voor hun rekening nemen, 70 % van het werk bij het opstellen van de jaarrekening en ongeveer 63 % voor wat het afsluiten van de boekhouding aangaat. Voor de hele streekproef liggen de cijfers uiteraard lager, omdat (zoals eerder gezegd) ongeveer 20 % van de bedrijven

de aangifte volledig intern opstellen (zonder de hulp van een externe beroepsbeoefenaar), 22 % de jaarrekening zelf volledig opmaakt en 41 % de boekhouding integraal afsluit, zonder tussenkomst van een externe accountant of erkende boekhouder.

VERGELIJKING MET ANDERE TAKEN

Terwijl de Vlaamse kmo vooral de gespecialiseerde boekhoudtaken uitbesteedt, zijn er ook andere bedrijfsfuncties die geheel of gedeeltelijk worden uitbesteed, zoals weergegeven in Tabel 5. Zo goed als alle deelnemende kmo's hebben ervaring met het uitbesteden van de loonadministratie (96 %). Een meerderheid van de ondervraagden besteedt ook transport uit (70 %). Ruim de helft doet ook een beroep op een externe onderneming voor schoonmaak (54 %) en ICT (54 %).

TABEL 5: UITBESTEDINGSPATROON

	% van de respondenten maakt gebruik van outsourcing	% van de respondenten maakt geen gebruik van outsourcing
Schoonmaak	54 %	46 %
Loonadministratie	96 %	4 %
Catering	7 %	93 %
IT	54 %	46 %
Transport	70 %	30 %
Boekhouding: input facturen	13 %	87 %
Boekhouding: afsluiting	59 %	41 %

GROOT VERTROUWEN IN DE EXTERNE BEROEPS- BEOEFENAAR

De bedrijfsleiders van de deelnemende kmo's zijn gemiddeld 48 jaar en beschikken over een werkervaring van gemiddeld 23 jaar. De CEO van een kmo heeft een groot vertrouwen in de externe beroepsbeoefenaar (gemiddelde score van 4,18 op een schaal van 1 tot 5).

Bedrijfsleiders vertrouwen er in sterke mate op dat hij/zij hen fair zal behandelen en de geleverde prestaties correct zal aanrekenen. De bedrijfsleiders achten de externe accountant en erkende boekhouder bekwaam en zijn ervan overtuigd dat die hun vertrouwen niet zal schenden.

STRATEGISCH BELANG VAN DE BOEKHOUDING EN FINANCIËLE RAPPORTERING

Ondanks het feit dat bijvoorbeeld 32 % van de ondervraagde kmo's zich laat bijstaan door een externe boekhoudkundige voor het opmaken van de tussentijdse jaarrekening, toont dit onderzoek aan dat de boekhouding en de daaruit volgende rapporten strategisch belangrijk zijn voor de onderneming. Op een schaal van 1 tot 5 geven

bedrijfsleiders een gemiddelde score van 4,04 op de vraag naar het strategisch belang van de boekhouding. Door 83 % van de respondenten worden de financiële rapporten niet alleen opgemaakt omdat ze wettelijk verplicht zijn, maar ook omdat ze actief gebruikt worden als management instrument.

VERWACHTINGEN KENNISEVOLUTIE

Dit onderzoek toont duidelijk aan dat vooral het gebrek aan kennis kmo's aanzet om aan te kloppen bij een externe beroepsbeoefenaar. 71 % van de ondervraagde bedrijfsleiders is ervan overtuigd dat de externe accountant, erkende boekhouder of fiscalist veel meer boekhoudkundige en fiscale kennis bezit dan de eigen interne medewerkers. Opmerkelijk is wel dat bedrijfsleiders inschatten dat de boekhoudkundige kennis en vaardigheden van de eigen mensen in de toekomst significant zal verbeteren. We kregen bijgevolg heel wat minder uitgesproken meningen op de vraag of de boekhoudkundige kennis van de externe beroepsbeoefenaar in de toekomst eveneens groter zal zijn dan deze van de interne medewerker.

BESLUIT

Vlaamse kmo's voeren de boekhouding grotendeels intern. Ze beschikken over voldoende kennis om de frequente activiteiten intern te verrichten. Het gaat hierbij om taken als de input van de facturen, het opstellen van de BTW-aangifte, de kasplanning, het debiteurenbeheer en de tussentijdse resultatenrekening. Kmo's hebben in vele gevallen echter niet al de gespecialiseerde kennis in huis die nodig is om de boekhouding af te sluiten, de jaarrekening op te stellen of de aangifte van de vennootschapsbelasting voor te bereiden. Drie op de vier ondernemingen gebruikt een externe beroepsbeoefenaar (externe accountant, erkende boekhouder, fiscalist, accountantskantoor of fiscaal kantoor) voor een gedeelte of het geheel van het werk verbonden aan de opmaak van de jaarrekening. Voor het opmaken van de aangifte voor de vennootschapsbelasting loopt dit zelfs op tot 80 %. Bovendien worden deze groep van externen voldoende bekwaam geacht om hen de meerderheid van de werklust voor deze activiteiten toe te vertrouwen. Outsourcing wordt voor kmo's dan ook vooral aantrekkelijk door de expertise die een externe beroepsbeoefenaar te bieden heeft.¶